

Dansk Vestindisk Selskab

MAGASINET

**JANUAR
2020
55. ÅRGANG
NR. 1**

SKILDPADDE- TÆLLING

SE SIDE 17

Dansk Vestindisk Selskabs medlemsblad Magasinet

Januar 2020
55. årgang, nr. 1

ISSN 0905-4391

Redaktion: Michael Keldsen
(ansvarshavende)
Design: BGRAPHIC
Tryk: OnPrint

**DEADLINE
for artikler og
materiale til
næste nummer
af Magasinet er
2. marts 2020**

INDHOLD

Forhen storhed og Brexit	3
Nytårskur 2020.....	5
Medlemsmøder	6
Kulkvinderne på St. Thomas – hårdt arbejde.....	8
Tre danske jøder fra Sankt Thomas.....	11
Hvad skildpaddetælling afslører	17
"Negrenes svarta hud gjenspeilla en svart sjel"	20
Peter von Scholten – billedlig talt	23
In search of identity – 100-årets kulturarvsprojekt på De Vestindiske Øer	24
Forelæsninger med Ulla Lunn	26
Nyt arkiv	27
Orientering fra kassereren.....	28
Bogudsalg i DVS	29
Bestyrelse og kontakinfo	30

Forsiden

Læderskildpadde på St. Croix på vej tilbage til havet efter at have ligget i rede. Læs om Sandy Point projektet på side 17.

**SE FOTOS,
SPECIALER
OG DIGITALE
UDSTILLINGER PÅ
WWW.DWIS.DK**

FORHEN STORHED OG BREXIT

Den anerkendte og meget læste britiske historiker Ian Kershaw har i sin bog "Gode Tider – Nye Farer – Europa 1950-73" om afkolonialiseringen skrevet, at "særlig Storbritannien og Frankrig klamrede sig stadig til forestillingen om national storhed og havde ikke let ved at tilpasse sig til den kendsgerning, at de ikke længere var stormagter.

De var fortsat de mest militariserede lande i Vesteuropa, havde atomvåben og plads i FN's Sikkerhedsråd. Men i virkeligheden var de ikke meget mere end europæiske magter. Efterhånden blev imperiedrømmene reduceret til et svindende mindretals afblegede og forvanskede erindringer". Dette skrev Kershaw i 2018. Midt i en periode, hvor Brexit-debatten har martret den britiske union, og fået Europas øvrige befolkning til i en kombination af træthed og irritation over briternes nedladende tone over for os at ønske, at denne tidligere stormagt kunne åbne øjnene og prøve at se, hvem de virkelig er. Da det britiske imperium var på sit højeste brugte man ofte udtrykket "jingoism" om den måde, briterne taklede verdenspolitikken. Det var en meget populistisk tilgang til, at verden var til for Storbritannien og ikke omvendt. Sådan er det heller ikke mere, selv ikke hos de mest rabiate Brexiteers. Nu er det "kun", at vi kan klare os selv.

Danmarks tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen skriver i en kronik i Berlingske den 17. december 2019, at selvom vi som europæere har sværet ved at forstå den britiske beslutning om at udtræde af EU – for en stor del af Brexiteers

med udsagnet "koste hvad det vil" – skal vi huske, at Storbritannien er vores venner, vi har meget tilfælles med dem, og de får brug for os, når nu de opdager, at det er sværere i dag at være 65 millioner mennesker og samtidig være stormagt, når dem, de er oppe imod, er Kina med 1,4 mia. mennesker, USA med 330 mio., Rusland med 148 mio., og et EU med 410 mio. indbyggere.

Og hvad har alt dette med Dansk Vestindisk Selskab og Magasinet at gøre. Egentlig intet; og så alligevel. Vores selskab er i høj grad baseret på de relationer der har været mellem det tidligere Dansk Vestindien og Danmark. Men Selskabet er absolut ikke båret af imperiale drømme, eller den form for mentalhygiejne, der dyrker en drøm om Øernes tilbagevenden til dansk styre. Vi er så dejligt fri for at skulle forholde os til en fortid baseret på national storhed og stormagtsstatus. Og vores relationer til Øerne er i alt væsentlighed en turismæssig tilgang eller hobbybetonet aktivitet om at kende den del af vores fortid. I det omfang vi investerer følelser i den danske kolonialisering, er det mest en skam over at have deltaget i noget af det mest grusomme, menneskeheden har kastet sig ud i – slavehandel og slaveri.

det lille land vi er, måske ville være bedst tjent med at dukke os og for ikke at genere nogen holde os fri for alt, der kunne efterlade indtrykket, at vi tror, at vi har en rolle at spille i den store verdenspolitik! Om det er lærestykket af Brexit er nok heller ikke tilfældet her i Danmark, men jeg tror, at det er gået op for os alle sammen, at beslutninger om vores fremtid i hvert fald ikke skal tages på grundlag af erfaringerne fra vores forhistorie – vikingetiden kan nok højst bære vores ry og rygte i museums- og underholdningsbranchen. Det vil nok tjene os bedst, og også skabe grundlaget for en realistisk tilgang til alle de udfordringer, som tilværelsen byder for et lille land med en beskeden befolkning, at indrette os på, at vi er et lille land, der har brug for vores europæiske naboer.

*Michael Keldsen
Redaktør*

Skulle der opstå en debat i Danmark om et Dexit ville den ikke være baseret på fortidig kolonial storhed og ønske om at genskabe denne storhed, men nok snarere, at vi som

Unique Tours

Tag kontakt til Unique Tours, når De skal planlægge en grupperejse (min. 10 personer) til det tidligere Dansk Vestindien.

Efter mere end 20 års samarbejde med øerne, kan vi vist roligt sige, vi har det bedst tænkelige kontaktnet.

Vi ser frem til at høre fra Dem.

HEIDI HOLM

Teglårdsstræde 9 · DK-1453 København K
Tlf.: +45 39 90 20 40 · Fax: +45 32 21 11 44 · email: info@uniquetours.dk
www.uniquetours.dk

Reg. under Rejsegarantifonden nr. 1026 · Bank: Den Danske Bank

NYTÅRSKUR 2020

Traditionen tro blev der afholdt Nytårskur på Christiansborg Slot, hvor Dansk Vestindisk Selskab ved formanden Lars Hven, sammen med mange andre foreninger og organisationer, mødte HM Dronning Margrethe og HKH Kronprinsen og Kronprinsessen.

Årsagen til at Selskabet deltager i denne Kur er, at HM Dronningen er selskabets protektor.

Ordret protektor stammer fra det latinske ord "protector" og betyder på dansk beskytter.

I Danmark er en Protektor en ærestitel, som sædvanligvis gives et medlem af det kongelige hus, som tillader at deres navn anvendes i forbindelse med foreninger og organisationer. Formålet med en protektor, er at promovere en forening eller organisations virksomhed og skabe opmærksomhed for foreningen eller organisationens område.

Som protektor kan også vælges fremtrædende mænd og kvinder fra erhvervsliv, politik og kulturinstitutioner.

Kuren blev gennemført i audienslokalerne på Christiansborg, som er meget smukke. Der var en dejlig atmosfære, hvor der selvfølgelig ligeledes var mulighed for at møde de fremmeste repræsentanter for danske foreninger, erhvervsliv og organisationer.

Formanden takkede HM for sin varetagelse af arbejdet som protektor for Selskabet og overbragte de bedste ønsker om et Godt Nytår fra medlemmerne og bestyrelse samt fra vore søsterforeninger "Friends of

Denmark, St Thomas/St John" og "Friends of Denmark St. Croix".

Ligeledes overbragte han HKH-kronprinsen og kronprinsessen de bedste ønsker om et Glædeligt og Lykkebringende Nytår.

HM takkede for hilsen og bad formanden overbringe de bedste hilsener om et Godt og Lykkebringende Nytår til alle vore medlemmer i Dansk Vestindisk Selskab og venner af Danmark i Caribien.

MEDLEMSMØDE I VALBY KULTURHUS

**VALGÅRDSVEJ 4-8, 2500 VALBY,
TIRSDAG DEN 25. FEBRUAR 2020 KL. 19.00
I LOKALET PÅ 5. SAL**

”Vestsjælland og Vestindien” er titlen på en permanent udstilling på Holbæk Museum, en del af Museum Vestsjælland. Museet har forsket i de mange forbindelser, som man har haft fra provinsen til Vestindien. Et kolonialt engagement var nemlig ikke udelukkende et københavnerfænomen – HELE Danmark var dybt involveret og dermed også Vestsjælland. Foredraget giver eksempler på, hvem og hvor de mange bånd blev knyttet igennem tiden. Ikke mindst via de vestsjællandske herregårde, købmænd og udvandrere.

**v/ Karen Munk-Nielsen, overinspektør for
historie, etnologi og arkiv på Museum Vestsjælland.**

**Der vil blive
serveret 2 stk.
smørrebrød
og kaffe/the.**

**Tilmelding
senest tirsdag den
18. februar 2020 via
hjemmesiden eller
på tlf. 60 41 06 22 til
Gerda Brown.**

Pris: Kr. 60.-

MEDLEMSMØDE I HORSENS

**STEENSBALLEGAARD GOLF, BYGADEN 70, 8700 HORSENS,
LØRDAG DEN 25. APRIL 2020 KL. 14.00.**

H.C. Andersen og Dansk Vestindien

H.C. Andersens tid var præget af den danske kolonialisme, og mange af de familier, der hjalp H.C. Andersen økonomisk og inviterede ham på besøg i deres fine hjem, var involveret i plantagedriften i Vestindien på forskellige måder. H.C. Andersens nærmeste veninde, Henriette Collin, rejste til St. Croix og sendte lange rejsebrevne til ham, hvor hun beskrev naturen og livet på de tropiske øer.

H.C. Andersen læste Henriette Collins breve med stor interesse, og han brugte vestindiske motiver i f.eks. skuespillet "Mulatten" og digtet "Negerkongens datter" – tekster, som i dag er gledet i baggrunden, men som H.C. Andersen selv satte stor pris på og læste fra ved adskillige lejligheder.

I forbindelse med foredraget i Dansk Vestindisk Selskab vil bl.a. disse tekster blive taget frem fra mølposen igen.

Lise Bostrup er ligeledes formand for Den Danske Sprogkreds og forlægger. Har bl.a. udgiver af flere samlinger af H.C. Andersens eventyr samt digtsamlingen "At reise i en Luftballon. Vers på andres rim", som er baseret på H.C. Andersens selskabsdigte.

Lise har holdt foredrag om H.C. Andersens forfatterskab på St. Croix Literary Festival og på universitetet på Skt. Thomas, og udgivet bøger af den vestindiske forfatter Tiphonie Yanique, en lille antologi af samtidig vestindisk lyrik og prosa og to romaner af den norske forfatter, der handler om Vestindien.

v/ Lise Bostrup, cand.mag. i dansk og tysk, fortæller om H.C. Andersen og Dansk Vestindien.

**Pris for medlemmer
kr. 50,-**

**Pris for ikke medlemmer
kr. 75,-**

Der vil blive serveret kaffe/the og kage.

Tilmelding senest lørdag den 18. april 2020 via hjemmesiden eller på tlf. 60 41 06 22 til Gerda Brown.

KULKVINDERNE PÅ ST. THOMAS – HÅRDT ARBEJDE

Cand.mag. Ann Nørregaard har skrevet en bog om kulkvinderne på St. Thomas. Disse kvinder var beskæftiget med at bære kul om bord på de dampskibe, der anløb St. Thomas Havn. Et hårdt, beskidt, livsforkortende og dårligt betalt job, som mænd ikke ville påtage sig.

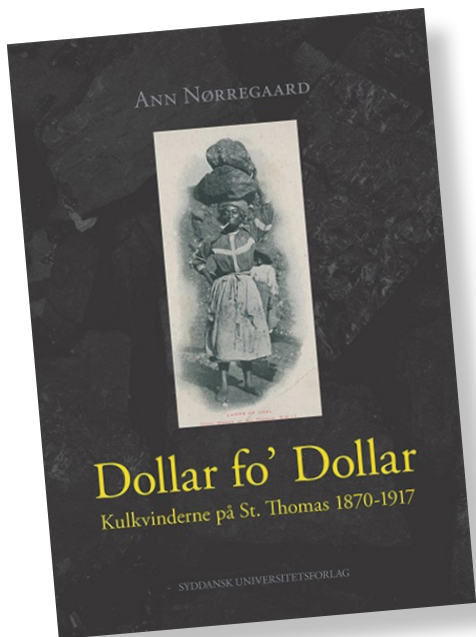
Anmeldt af Michael Keldsen

Man kan diskutere, hvor meget frihed og indholdet af dette, der fulgte emancipationen af de dansk-vestindiske slaver i 1848. Mange beretninger om, at forholdene for de sorte blev ringere med slavefrigørelsen, er almindelig kendte. Herunder også beretninger om, at dovenskab og ringe lyst til fortsat at arbejde i sukkermarkerne og den slidsomme sukkerproduktion var fremherskende.

Kulbunkering

Dette rejser spørgsmålet om, hvilke beskæftigelser, der så dannede grundlag for den sorte befolknings eksistens på øerne. Her har cand.mag. Ann Nørregaard i sin netop udkomne bog "Dollar fo` Dollar" kastet sig over beskrivelsen af et erhverv, som tilsyneladende gav en del af befolkningen brød at spise, socialt samvær og tilstrækkelig med frihed og derved slaveriets modpol – et erhverv som endvidere var særdeles samfundsnyttigt og medvirkede til at man på St. Thomas kunne opretholde aktivitet i sin meget vigtige havn.

Vi taler om "Kulkvinderne på St. Thomas 1870-1917", der er undertitlen på Ann Nørregaards bog.

Kulkvinderne havde den meget enkle funktion at bære kul om bord på de dampskibe, der anløb St. Thomas Havn. De havde ikke noget ansættelsesforhold til nogen, hverken til rederierne, deres agenter, havnens administration eller kulselskaberne. De kunne komme og gå som de ville, og de aflønnedes her og nu, dvs. for hver kulkurv de bar ombord fik de en metal mønt (den normale takst). Ved bunkringens afslutning omveksledes metal mønterne til 5 cents pr. 4 metal mønter. Det betyder, at hvis en kulkvinde havde båret 80 kurve med kul, svarende til 4 tons, om bord i løbet af en dag, havde hun tjent en dollar. Ikke noget imponerende beløb, men dog nok til at de mest presserende fornødenheder kunne købes.

Kullempningen eller bunkring af kul var en konsekvens af dampskibenes overtagelse af Atlantfarten fra sejlskibene. St. Thomas blev centrum for Royal Mail, Compagnie Generale Transatlantique og HAPAG's omfattende liniefart mellem Europa og USA, og senere også ØK (med Vestindisk Kompagni) og disse rederier etablerede derfor stationer i Charlotte Amalie. Kul blev importeret fra Europa og USA og øen blev derfor kuloplagingsplads. Arbejdet med at bære kul fra oplagringen ombord på skibene blev varetaget udelukkende af kvinder – det hed sig, at arbejdet var alt for hårdt og beskidt til at de lokale mænd ville påtage sig det. Det var i realiteten det eneste job – udenfor huslige tjenester – kvinder på dette tidspunkt kunne få. Men jobbene betød også den frihed, som er beskrevet i forrige afsnit. Antallet af kulkvinder varierede konstant – det ligger jo i jobbets anatomi – men man regner med, at det i gennemsnit har beskæftiget 150 kvinder i den periode bogen omhandler.

Hårdt kvindearbejde

De billeder fra kulkvindernes liv og arbejde, som bogen er så vellillustreret med, viser hårdheden i arbejdet og den nedslidning, som påførtes kvinderne. Kulstøv og konstant rygning på

kridtpiber under arbejdet førte lungesygdomme med sig og et kort liv for mange af kvinderne.

Valutasystemet

Bogen kaster også lys over en anden problemstilling, som ikke kun var relevant for kulkvinderne, men for hele det vestindiske samfund: Et rodet og forvirrende møntvæsen, der ikke var tilstrækkeligt styret af myndighederne med det resultat, at adskillige valutaer fungerede sideløbende, bl.a. dansk-vestindisk skillemønt og mexicanske sølvdollars samt tokens udstedt af flere af øens købmænd. Det forvirrende system medførte, at kulkvinderne måtte føle sig snydt, fordi

der ikke var nogen central beskyttelse mod devaluering af de forskellige betalingsmidler, eller direkte tab, når udstederen af tokens gik konkurs og ikke kunne indfri værdien af disse. Det ikke-fungerende betalingssystem var et af de væsentlige forhold, der førte til den såkaldte kulstrejke i 1892.

Strejken 1892

Strejken fik et forholdsvis fredeligt forløb – varede kun et par dages tid. Den drejede sig om at kulkvinderne var utilfredse med devalueringen af deres lønninger – som følge af skrøbeligheden i valuta-systemet. De forlangte fremover at blive betalt

i dansk mønt i stedet for de devaluerede mexicanske dollars. Selvom der var mange på gaden i Charlotte Amalie og der blev råbt og skreget samt nok også fremsat trusler af forskellig art, var nervøsiteten hos myndighederne noget større end begivenhederne egentlig gav anledning til. Det skyldtes erfaringerne fra den såkaldte Fireburn i 1878, der havde udviklet sig voldsomt og med mange døde til følge. Man frygtede en gentagelse og mobiliserede derfor alle de kræfter, der var mulighed for, herunder politiet og militæret med opplantede bajonetter. De strejkende opnåede i det store og hele det, de ønskede, sikring af deres købekraft ved løfter fra arbejdsgiverne om fremover at blive betalt "dollar for dollar danish money".

Men der blev et retsligt efterspil, i form af langvarige politiforhør, som dog ikke førte til nogle domfældelser, men alene arrestationer i kortere perioder, mens sagerne om vold under strejken blev efterforsket. Ann Nørregaards bog indeholder et langt og interessant kapitel om disse begivenheder, herunder om anklager mod nogle af byens spidsborgere – handlende – der angiveligt skulle have pustet til ilden.

Kullempning fortsatte helt frem til 1935, dvs. langt efter den amerikanske overtagelse af øerne, men da man i 1915 installerede elektriske kraner i St. Thomas Havn faldt en væsentlig del af den manuelle bunkring væk, og flertallet af kulkvinderne mistede deres job.

Kilderne

Ann Nørregaards bog er et eksempel på, at adgangen til kilderne fra den danske tid i Vestindien er meget forbedrede, og muligheden for at dykke ned i mere specielle emner – som man vel må kalde historien om kulkvinderne – er væsentligt nemmere med digitaliseringen af de vestindiske arkiver. Bogen er i meget væsentligt omfang baseret på disse arkiver, herunder rets- og politiprotokoller, folketællinger, vestindiske aviser fra tiden, links og diverse sekundære kilder. Det bogen mangler er udsagn fra de involverede kvinder. Det var mennesker, der kun havde et talesprog, og som næppe førte dagbøger eller korrespondance. Dermed mangler historien noget liv, selvom det omfattende fotomateriale yder et godt bidrag til historiefortællingen. Ann Nørregaard nævner dog side 131, at der pt på University of Virgin Islands pågår en indsamling af personlige beretninger fra den tid. Hvis det lykkes Universitetet at fremskaffe sådant materiale, ville det helt klart kunne være en berigelse af emnet – kulkvinderne. Men vi må vente med at se, hvad der kommer ud heraf.

Men alt i alt en læseværdig bog, der kan anbefales.

Kilde: "Dollar fo'Dollar. Kulkvinderne på St. Thomas 1870-1917". Syddansk Universitetsforlag, 2019. ISBN 978-87-408-3127-6.

TRE DANSKE JØDER FRA SANKT THOMAS

Anne Labrosse beretter levende om sine dansk-vestindiske aner og om familiens vej til Sankt Thomas og tilbage til København igen.

I artiklen beskriver hun deres forbindelse til maleren Camille Pissarro og hans forældres kamp mod de jødiske myndigheder for at blive lovformeligt gift.

Omkring år 1798 ankom mine tip-tip-tipoldeforældre, Moïse Ribca Manzano (Pomié) og Rebecca Athias, til en lille dansk ø¹. Her blev de ikke mødt af bøgeskove, Kattegat, enge, provinsbyer og flade marker, men af palmer, hibiscus og turkist hav. Alligevel vejede Dannebrog fra flagstænger og bygninger. Øen lå mange hundrede sømil væk fra København og var 39 kvadratkilometer stor med små bjergrygge, som var beplantet med eksotiske træer, tropiske blomster og frugter. Moïse og Rebecca ankom til Charlotte Amalies gode havn fra den franske ø Saint-Domingue (i dag den uafhængige stat Haiti) med deres børn samt to slaver². De havde forladt deres hjem i Bordeaux, da Den Franske Revolution stemplede dem som reaktionære rige overklassejøder.

På Saint-Domingue gik det ikke bedre. Ifølge Carsten Bach-Nielsen blev enhver, der ikke tilhørte den jordbesiddende klasse, anset som revolutionær efter Den Franske Revolution. I sin artikel om jøderne på Sankt Thomas skriver han, at oprøret på Saint-Domingue blev slået hårdt og effektivt ned af britiske styrker, hvilket i omfattende grad gik ud over den jødiske befolkning. Danmark holdt sig imidlertid uden for disse opgør mellem stormagter. Under neutralitet og med en god handel kunne Danmark således huse Caribiens forfulgte, beretter Bach-Nielsen³. Caribien blev hjem for nogle af de ældste jødiske menigheder i Nordamerika. Helt tilbage til 1600-tallet var jøder ankommet til disse tropeøer. De allerførste sefardiske jøder ankom med Christopher Columbus' skibe. De havde taget hyre som mandskab. De kom fra Braganza, Bayonne og Bordeaux, mens de ashkenaziske jøder kom fra Altona, Hamborg, Danmark, Holland og England.

Jøderne var hverken fugl eller fisk i deres identitet, ofte spanske eller portugisiske som mine forfædre, Moïse og Rebecca. De var blevet franske statsborgere i Bordeaux, hvor jøderne levede i fred og fordragelighed med de katolske indbyggere. Der var blevet dannet en stor jødisk menighed, og jøderne

1. Årstallet for deres ankomst er baseret på min gamle franske stamtavle. Den eneste fødselsdato, der står listet, er Moïse og Rebeccas søn Samuels. Deres datter Abigail's mangler, og døtrene Esther og Rachels fødselsdatoer, som fremgår senere i artiklen, er mine gætt ud fra de øvrige navne på stamtavlen.
2. Caron 2013, s. 8. I sin artikel fra 2013 medtager Aimery Caron en række interessante navnelister over jøderne i Charlotte Amalie. Her er Moïse blevet til Moses Mansanto. På listen side 8 er der en Benjamin Simmonds, som ganske sikkert er min oldemor Julie Eves bedstefar. Han figurerer på en af min families stamtavler. Listen på side 10 viser, at Moïse ejede skibe. På side 8 er optegnet under Pomié: En mand, to børn og to slaver, størrelsen på hans ejendom og "Skt. Dom" (oprindelse). Rebecca og to piger mangler.
3. Bach-Nielsen 2005, onlineversion. Artiklen udkom samtidig med udgivelsen af Judah M. Cohens bog *Through the Sands of Time – A History of the Jewish Community of St. Thomas, U.S. Virgin Islands*. Mange artikler om jøderne på Sankt Thomas refererer til denne bog, blandt andre tidligere nævnte Aimery Caron.

var flittige og dygtige handelsfolk. Så kom Den Franske Revolution, og igen var jøderne på flugt. Man kan måske sige, at de blev født ud af en tragedie. Jøderne var udstødte, fordrevne og bortviste allerede fra det 14. århundrede. Men de ville holde fast i deres traditioner og historiske erindringer. I Vestindien skulle de nye kolonier imidlertid befolkes, jorden skulle dyrkes, og handelen skulle i gang. Da Moïse ankom med sin familie til Charlotte Amalie i 1798, blev familien danske statsborgere. Det eneste, man krævede af dem, var, at de overholdt alle danske helligdage, og som de andre nybyggere skulle de nedskrive alle fødsler, dåb, konfirmationer, ægteskaber og dødsfald i deres respektive menigheders registre. Reglerne var tilpasset den nye koloni.

Ikke mange fra moderlandet havde lyst til at drage ud på den lange rædsomme sejltur til troperne. De fleste omkom under sejlturen, og de få, der overlevede, faldt hurtigt fra, nu syge af tropesygdomme og svækkede af manglende ernæring under sejlturen. De allerførste pionerer ankom fra tugthuse og fængsler i Danmark, og de var ikke egnede til at rydde jord, plante, bygge og anlægge en by. Men så kom slaverne fra Guinea. Også her var der mange, der døde under sejlturen. De, der klarede turen, var syge, svagelige og underernærede, men de begyndte at arbejde på plantagerne eller på havnen. På Sankt Croix, Sankt Thomas og Sankt Jan var slaverne nødvendige, og det gjaldt om at holde dem raske, sunde og stærke, så de kunne arbejde. Øernes skove skulle ryddes, der skulle plantes kakao, tobak og kaffe, sukkerrør skulle høstes, og varerne skulle sendes til Europa. Pengene strømmede tilbage til den danske koloni. De fleste plantageejere så ikke nogen fordel i at straffe deres arbejdere, og mange af de nye plantageejere var selv bønder og arbejdede hårdt. Uden slaverne kunne de ikke klare det. Man be-

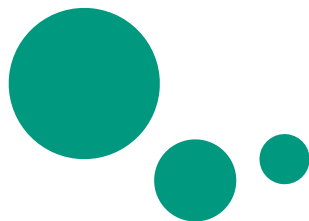
gyndte at lade ejerne eller slaverne selv købe sig frie (frifarvede), ikke så de fik samme rettigheder som de hvide, men for at de kunne købe huse og jord. De fik også flere muligheder for at arbejde i købmandsforretningerne, pakhusene, på skibene og for at blive oplært som håndværkere eller i huset som kokke og tjenestefolk hos deres ejere mod løn. Moïse, Rebecca og børnene fandt et tilflugtssted i Charlotte Amalie. De havde penge nok til at begynde forfra igen, bygge hus i Kronprinsens kvarter, etablere forretning og varehuse samt drive skibshandel, og så kunne de igen være troende jøder, fejre jødiske helligdage og tage del i en menighed. Danmark gav øernes befolkning religionsfrihed, måske for at tiltrække nye indbyggere, måske fordi det var nemmest, og Danmark tilbød sikre, velordnede forhold for hvide flygtninge på øerne. I 1800-tallet blev den jødiske menighed fuldt og helt integreret i det danske koloniale samfund. Guvernøren havde al magt og tilsynet med de religiøse samfund.

I 1795 var der 75 medlemmer af den jødiske menighed på Sankt Thomas⁴. De holdt sabbat og andre jødiske helligdage i deres hjem, og som de andre menigheder skulle jøderne have en gravplads. De havde købt et stykke land i Savanne tæt på det, som senere hedder "Jødegade". I 1792 blev der oprettet et jødisk begravelsesselskab, og i 1796 ansøgte jøderne guvernøren om tilladelse til at bygge en synagoge. Tilladelsen fik de uden problemer. Nu fik jøderne samme rettigheder som de forskellige kristne konfessioner, og ligesom de skulle de udvise fuld lydighed over for det danske kolonistyre. Den første jødiske menighed kaldte sig "Bracha v' Shalom v' Gemilut Hassadim"⁵.

I 1803 var der 197 jøder eller flere på Sankt Thomas. De havde omkring 238 slaver, og mange ejede skibe, skonnerter og slupper, der benyttedes flittigt til at sejle mellem de

4. Bach-Nielsen 2005, onlineversion.

5. Caron 2013, s. 2.

*Isaac Petit, min tip-tipoldefar,
gift med Esther Pomié og senere
med Rachel Pomié, begge døtre af
Moïses Ribca Pomié og Rebecca
Athias. Isaacs søster, Anne Félicité,
blev gift den 10. december 1798
i Bordeaux med Joseph Gabriel
Pizzarro. De fik en søn Frédéric
Abraham Gabriel Pizzarro i 1802.*

*To fotografier af Camille Pissarros
forældre, Frédéric og Rachel Pizzarro,
årstal er ukendt. Fotografiet er sendt
til Sankt Thomas til min tipoldefar
Samuel Eugène Petit.*

caribiske øer og gøre god handel med. De solgte tropiske produkter mod europæiske produkter. Kaptajnerne, tit unge mulatter, hejsede Dannebrog, og så var der fri passage. Mest berømt var en mulatkaptajn, Jacob Jesurun fra Port au Prince. Mange kaptajner og skibsejere bar jødiske navne. Den rigeste jøde var Elias Sarquy fra Marokko, der begyndte sit liv som en fattig tjener for en sultan⁶. Den første synagoge blev indviet i 1813. En ny gravplads blev anlagt vest for Charlotte Amalie, og der blev opført et ottekantet begravelseshus, "Beth Ha-Chaim" ("Livets Hus")⁷.

Den 4. december 1831 udbrød der brand i Charlotte Amalie. Byen blev lagt i ruiner, og synagogen brændte ned. Bach-Nielsen skriver, at der fra nær og fjern ankom penge fra indsamlinger. Danmark og borgere bidrog med store pengebeløb, materialer og arbejdskraft. I marts 1833 afsluttedes de succesfulde indsamlinger. Allerede i 1832 blev grundstenen nedlagt, men synagogen som endeligt, ildfast og orkanmodstandsdygtigt samlingspunkt blev først færdig i 1833. Menigheden på Sankt Thomas blev ifølge Bach-Nielsen et forbillede for jøder i Nordamerika. Her herskede der ingen indbyrdes stridigheder, der var ingen problemer med myndighederne, og menighedens indre organisation var demokratisk og ligelig. Det betød, at kvinder deltog på lige fod med mændene ved gudstjenesterne. I 1850 var der 400 jøder i menigheden⁸.

Et skandaleombrust ægteskab

Moïse og Rebecca havde fire børn: Den ældste, Samuel, blev født i Bordeaux i 1785, Abigail findes der intet fødselsår på, Esther blev født i 1789 og Rachel i 1795. I registeret over dem, der sejlede fra Saint-Domingue, står en Moïse Pomié med to børn og to slaver⁹. Enten var Rebecca allerede rejst,

eller også følger hun efter med de to yngste. Samuel rejste væk fra Sankt Thomas og fik seks illegitime børn og adskillige efterkommere på andre øer i Caribien. Han døde på Haiti i 1863.

Esther Pomié (min tip-tipoldemor) giftede sig med Isaac Petit. Han var født i Paris i 1773 og flyttede til Saint-Domingue og derfra til Sankt Thomas. De nåede at få tre børn, inden Esther døde i 1817: David, Félix og Samuel Eugène (min tipoldefar). Isaac giftede sig hurtigt igen med Esthers søster Rachel. De fik tre børn, inden han døde i 1824. Rachel ventede et fjerde, og hun stod nu alene med søsterens tre børn, sine egne tre og et på vej.

Samtidig skulle hun passe forretning, ordne testamente, papirer og meget andet, så Isaacs søster Anna Félicité, som var bosat i Paris og gift med en Joseph Gabriel Pizzarro, født i Bordeaux, sendte sin søn Frédéric Abraham Gabriel (født 1802) på 22 år af sted til Sankt Thomas for at yde hjælp. Hurtigt blev enken og den syv år yngre Frédéric et par. De ville gifte sig, men synagogen forbød et ægteskab mellem en tante og hendes nevø, selvom de ikke var blodsbeslægtede. Debatten varede i otte år fra 1825 til 1833. I de år nåede parret, der jo levede i synd, at få fire drenge: Joseph, Moses, Jacob og Aaron.

Forældrene var opvokset i jødiske hjem og levede i overensstemmelse med jødiske traditioner og ritualer. Derfor måtte de gifte sig for ikke at gøre deres drenge til bastarder. Anmodningen om sanktion til et ægteskab blev forkastet af menigheden med den begrundelse, at forbindelsen var illegitim og umoralsk. Mahamaden bøjedede sig ikke, og ingen kristne vidste noget om sagen, da synagogen ikke ønskede at så tvivl om deres grundlæggende værdier. Det var "shanda" (vanære, skandale). Da parrets ældste dreng

6. Caron 2013, s. 5.

7. Bach-Nielsen 2005, onlineversion.

8. Bach-Nielsen 2005, onlineversion.

9. Caron 2013, s. 8. Se også s. 10.

blev født, blev han omskåret af Abraham Hoheb, og navnet blev registreret i synagogens register uden faderens navn. Samtidig blev deres ægteskab annonceret i St. Thomas Times: "med bevilling den 18. Nov. fra Hans Majestæt Kong Frederik VI og i henhold til det 4. israelitiske ritual er Abraham Gabriel Frederick Pissaro gift med Rachel Petit, født Pomié"¹⁰. Synagogen var rædselsslagen, rystet i sin grundvold og i stor forlegenhed. Derfor satte Mahamaden næste morgen en annonce i avisen: "Ægteskabet mellem A.G.F Pissaro og Fru Rachel Petit annonceret i avisen var uden kendskab til os, der bestyrer Synagogen, ej heller var en ceremoni afholdt og foretaget i henhold til vore skikke"¹¹. Gennem ordre fra bestyrerne og vogterne I. Pretto Hz. Kasserer og sekretær erklærede synagogen entydigt, at "ægteskabet" ikke var legalt. De vidste intet om det, og det var ikke et jødisk bryllup.

Nu blev der erklæret krig. Ægteskabet var en direkte udfordring til Mahamadens autoritet og de love og regler, der tillod jøderne at bo på Sankt Thomas for ikke at tale om et brud på definitionen af traditionelle bryllupsskikke. At parrets snavsede vasketøj var hængt ud for alle og enhver at se, var forfærdeligt for jøderne. For de kristne på øen havde sagen ingen betydning, men for jøderne var betydningen stor. Mahamaden skrev til rabbinerne i Amsterdam og København samt til kongen. De svarede, at Pizzaros ægteskab gik imod jødisk retspraksis, og at det ikke havde nogen betydning, hvorvidt de var i familie med hinanden eller ej. Ægteskabet var illegalt og umoralsk med enhver, det må angå, opmærksomme på, at vi har modtaget en officiel skrivelse fra det Kongelige Råd, der skriver, at som følge af Synagogens brev til Hans Majestæt angående det illegale ægteskab, har Kongen taget dette til efterretning

og i henhold til den beskyttelse, han gav disse personer, erklærer han: "bevillingen, som han havde udstedt i favør af ægteskabet mellem A.G.F. Pissaro og Rachel Petit må ses som sub et ob reptitie, modtaget på det tidspunkt bevillingen blev udstedt, var det ikke blevet forklaret at de, sagen omhandlede, tilhørte den mosaiske religion, og derfor kan bevillingen ikke blive anset for en tilladelse til dette ægteskab, hvilket i brevene fra rabbinerne må anses for ikke at være legalt."

Fra ordre af:

A. WOLFF

B. Secty

St. Thomas 28. december 1827¹².

I 1833 opgives striden, og ægteskabet sanktioneres og erklæres gyldigt. Parrets fjerde dreng indskrives med faderens navn i synagogens register¹³.

Da var Jacob tre år gammel og måske for lille til at blive mærket af skandalen. Han gik nogle år i den moravianske skole i Charlotte Amalie, men da han var 11 år gammel, blev han sendt til Frankrig for at gå i skole og lære om franske traditioner og fransk kultur. Jacob boede i de år hos sine bedsteforældre, Joseph og Anne Félicité. Da han var 17 år, kom han tilbage til Sankt Thomas for at arbejde i sin fars forretning, men tre år efter indså han, at kontorarbejde ikke huede ham. Derfor rejste han til Venezuela med maleren Fritz Melbye. De to malede sammen i to år, hvorefter Jacob vendte hjem for en kort bemærkning, men allerede næste år tillod Rachel og Frédéric, at han rejste til Paris for at studere malerkunst. Han kom aldrig tilbage til Sankt Thomas.

10. Rachum 2000, s. 8. Oversat til dansk af artiklens forfatter. Rachum refererer til Enid M. Baas bibliotek på Sankt Thomas, en ekspert i Pissaro- og Petit-familierne. Alt er samlet i Von Scholten-samlingen på hendes bibliotek.

11. Rachum 2000, s. 8. Oversat til dansk af artiklens forfatter.

12. Klinger 2016, s. 15.

13. Rachum 2000, s. 9.

LITTERATUR til artiklen

Tre danske jøder fra Sankt Thomas

Bach-Nielsen, Carsten

2005 "Jøderne på Skt. Thomas",
Kristeligt Dagblad, den 7. september 2005.

Tilgængelig online:

[www.kristeligt-dagblad.dk/historie/
jderne-p-st.-thomas](http://www.kristeligt-dagblad.dk/historie/jderne-p-st.-thomas) (2017-11-08)

Blixen, Karen

1957 En Herregaardshistorie. København:
Gyldendals Tranebøger 1957.

Caron, Aimery

2013 "The Port Jews of Charlotte Amalia
in 1803", Research Paper for the Caribbean
Genealogy Library, 2013.

Tilgængelig online:

<http://cgl.vi/pages/Caron/PortJews.pdf>
(2017-09-07)

Klinger, Jerry

2016 "St. Thomas, Virgin Islands".

Tilgængelig online:

[www.jewish-american-society-
for-historic-preservation.org/images/
St_Thomas.pdf](http://www.jewish-american-society-for-historic-preservation.org/images/St_Thomas.pdf) (2017-09-07)

Paiewonsky, Isidor

1959 Jewish Historical Development
in The Virgin Islands, 1665-1959.
Isidor Paiewonsky 1959.

Tilgængelig online:

<http://ufdc.ufl.edu/AA00004167/00001/1j>
(2017-09-07)

Rachum, Stéphanie

2000 "Camille Pissarro's Jewish Identity",
Assaph 5, Tel Aviv, 2000.

Tilgængelig online:

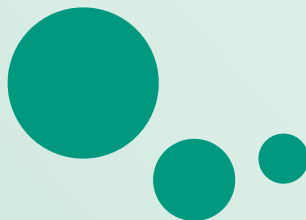
[www5.tau.ac.il/arts/departments/images/
stories/journals/arhistory/Assaph5/
01rachum.pdf](http://www5.tau.ac.il/arts/departments/images/stories/journals/arhistory/Assaph5/01rachum.pdf) (2017-09-07)

Rifbjerg, Synne

2016 "De danske jøder", Weekendavisen,
den 3. juni 2016.

Denne artikel blev bragt i RAMBAM
(Tidsskrift for Jødisk Kultur og Forskning)
i 2017. Artiklen er redigeret af Magasinets
redaktion, og anden halvdel af denne om
ophold i Theresienstadt udeladt.

**Anne Labrosse er født i 1947
i København, men siden 1969 boende
forskellige steder i udlandet, nu i
Frankrig, hvor hun er gift med en
franskmand. Hun er udannet korre-
spondent og antropolog.**

FRA USVI – DYRELIV

HVAD SKILDPADDETÆLLING AFSLØRER

Anne Walbom har på St. Croix besøgt biologen Kelly Stewart og hendes Sea Turtle Census Project. Det er der kommet denne beretning ud af.

På St Croix har man en Turtle Lady. Og det er med god grund, for denne brænder for læderskildpadder – Leatherbacks.

Læderskildpadder kan blive kæmpestore, omkring 2 meter og har ikke et hårdt skjold, men et blødt, som føles læderagtigt. Disse havskildpadder svømmer så langt nordpå som til Irland, men de kan kun lægge deres æg i Caribien.

The Turtle Lady er biologen PhD Kelly Stewart. Hun er lederen af The Sea Turtle

Census Project på St Croix. Projektet har egentlig hjemme i San Diego og er under Ocean Foundation. Det er et ngo projekt, som bliver støttet af forskellige fonde bl.a. NOA, men det får dog også penge af to statsfonde. Kelly bruger derfor en del tid på at skaffe fondspenge. Jeg spørger hende, om det ikke er hårdt både at være forsker, at være leder af en organisation (med mange frivillige) samt at være ”penge-skafteren”. Hun svarer med et stort smil: I love it!

Alle læderskildpadderne her i den nordlige del af Caribien er genetisk i familie med hinanden.

Sandy Point projektet

Sandy Point projektet har eksisteret i over 40 år. I 1981 begyndte man at give de første skildpadder et "tag", altså en mærke med nummer, så man kunne starte med en systematisk optælling og registrering. I alt er 1.500 skildpadder blevet registreret.

Hvis man sammenligner med antallet af år, som fugle er blevet ringmærket, så er dette et meget nyt projekt. Men projektet på Sandy Point er det ældste inden for skildpadder. Altså havskildpadder – ikke landskildpadder.

Det var først omkring 1950, at forskere begyndte at undersøge og kortlægge, hvor skildpadderederne var. Men lokalbefolkningen har altid vidst det. Ja, det var almindeligt i gamle dage at spise skildpadder, og man gravede æggene op og brugte dem, til at bage visse kager.

Nej, Kelly har aldrig smagt en kage lavet af skildpadderæg, ligesom hun heller ikke har smagt øl, brygget med disse æg – noget man efter sigende gør nogen steder i Mexico. Der er nemlig visse steder en tro på, at disse æg er god for potensen!

Turtle Camp

Hvert år fra marts til juli opretter Kelly en såkaldt "Turtle Camp" på hotellet Cottages by the Sea, som ligger lige op til det område, der kaldes Sandy Point. Denne store sandodde kan bedst sammenlignes med Skagens Grenen.

Turtle Camp består af mindst 6 biologistuderende, som arbejder gratis. Hver nat i sæsonen patruljerer de hele Sandy Points kystlinje, for at registrere hver eneste rede, som bliver gravet ned i sandet. Hvis skildpadden ikke allerede har et Tag, så får hun det, mens hun lægger æggene. På den

måde ved man, at en hun lægger æg med omkring 10 dages mellemrum, og at en hun i alt kan lægge æg omkring 9 gange på en sæson.

Man har også vejet hunnerne, når de er kommet op af vandet og begynder at grave. Det er ikke nogen nem opgave, fordi de gerne vejer 900 kilo i starten af sæsonen. For hver æglægning kommer de til at veje mindre og mindre. En portion æg vejer nemlig omkring 12 kilo. Nu er det ikke sådan, at hunner vælger præcis den samme strand som rede. Måske starter den på Sandy Point, derpå svømmer den over til Puerto Rico, så vælges en strand nord for Frederiksted etc. Med Kellys program kan man spore de ca. 1.500 læderskildpadder, som holder til i den nordlige del af Caribien.

En anden skildpaddegruppe holder til i Florida. Men den største gruppe på ca. 10.000 læderskildpadder holder til ved Trinidad. I alt mener man, at der er omkring 20.000 læderskildpadder. Man skulle måske tro, at Bahamas strande kunne friste til æglægning, men området er alt for lav-vandet. Læderskildpadderne holder af dybt vand. Nede på havbunden kan de bedst undgå hajerne, og det er også der, at deres mad findes. Nemlig vandmænd eller brandmænd.

Når æggene er lagt, og skildpaddemor er tilbage i vandet, bliver reden registreret af de frivillige. På den måde ved de, hvor de skal være på vagt 60 dage senere, når æggene udklækkes. De tæller, hvor mange baby-skildpadder som kommer op ad sandet, og når ud i vandet. Bagefter graves reden ud, så man kan tælle de ikke-udklækkede æg.

Bestanden i tilbagegang

Det er derfor, at Kelly med sikkerhed kan sige, at læderskildpadderne er i tilbagegang. Året 2019, er nemlig året med det laveste antal udklækkede babyskildpadder.

Kelly Stewart opregner forskellige grunde til denne tilbagegang: Maden flytter sig.

Kelly Stewart med en af sine skildpadder

Klimaforandringerne gør, at vandmænd befinder sig andre steder end før, og er måske svære at finde for skildpadderne. Desuden ligner plastikposer vandmænd. Mange skildpadder bliver fanget ved Canadas østkyst nær Nova Scotia, hvor der fiskes hummer med hummer-ruser (lobster-pots) og fiskes tunfisk med "long-lines". Her mister en del skildpadder livet, hvor mange er ikke til at sige. Men når skildpadderne kommer i land for at lægge deres æg, så har de ofte store ar på deres luffer, som tyder på kamp med liner fra tunfiskeri og hummer-ruser.

Kelly opfordrer alle naturelskere til at besøge www.SeaTurtleCensus.com. Her kan man blive klogere på projektet, samt for 100\$ adoptere og navngive en læderskildpadde fra St. Croix.

Anne Walbom

”NEGRENES SVARTA HUD GJENSPEILA EN SVART SJEL”

Den norske forfatter Fartein Horgar har skrevet bogen *Benjamins Reise*, om et piratskibs aktiviteter i illegal slavehandel, og slaven Benjamins oplevelser, indsats og refleksioner som medvirkende til ulovlighederne og livet som sort på de tidligere dansk-vestindiske øer.

Historien foregår i perioden fra 1839, 36 år efter slavehandelsforbudets ikrafttrædelse og til 1848, året hvor slaveriet blev ophævet på øerne.

Anmeldt af Michael Keldsen

Norsk litteratur fra 1800-tallet, skuespil, digte og romaner f.eks. af Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson, Knut Hamsun m.fl. blev skrevet på dansk. Sådant er det ikke i dag. I Norge skrives på norsk. Skrevet norsk kan være af forskellige variationer, men de fleste nordmænd anvender bokmål. Og det gør den norske forfatter Fartein Horgar også. Han har netop udgivet bogen ”Benjamins Reise”, som er fjerde bind i hans Vestindienkvintetten (så vi venter nu på en femte bog)¹. At læse ”Benjamins Reise” på norsk kunne umiddelbart skræmme mange danskere fra at give sig i kast med bogen. Her vil jeg dog anføre, at kombinationen af tilvænnning i løbet af læsningen, det trods alt nære slægtskab mellem moderne dansk og moderne norsk, og så bogens indhold gør, at man hurtigt ignorerer den sproglige forskel. Tværtimod

er det berigende at læse om et emne, der berører såvel nordmænd som vi danskere, på djævnt norsk. Også fordi på bokmål staves et flertal af ordene, som de udtales – hvilket vi ikke er helt så vant til på dansk. Og så hører jeg til den kategori, der mener, at har man mulighed herfor og tilstrækkelig sprogligt grundlag, er det altid sjovest at læse bøger på deres originalsprog.

Fartein Horgar, som vi tidligere i *Magasinet* har skrevet om og interviewet², har kastet sig over en periode i den danske historie, som for en tid lang også var norsk historie. Med ”Benjamins Reise” er vi i bogstavelig forstand sejlet ind i 1830’erne og 1840’erne; dvs. perioden efter at Norge ikke længere var med i tvillingeriget, og efter at de fleste lande havde ophævet og forbudt slavehandel og mange endda også slaveriet.

Man er ikke mange sider inde i Horgars bog, før det går op for en, at så sent som i 1839 var der også danskere (og nordmænd) involveret i slavehandel. Det er i hvert fald Horgars grundlag for bogen. Slavehandelen, der af Danmark-Norge i 1792 var blevet forbudt med virkning fra 1803, foregik ikke længere officielt eller på danske skibe. Men pirater var i aktivitet, og historien i bogen handler om slaven Benjamin, der efter at have slået sin herre på St. Thomas ihjel flygter, og havner ombord på et piratskib – en Baltimoreklipper med navnet ”Sweet Rosie”. Denne er på et togt til Guldkysten,

1. ”I Slagtemåneden” og ”Frihedens Køtere”, begge i dansk udgave udkommet på Forlaget Bostrup, Vanløse.

1. bog i Vestindienkvintetten hedder ”Paradisets Elendige” og er udgivet på det norske Forlag Aschehoug.

”I slagtemåneden” er introduceret i *Magasinet*, januar 2018;

2. *Magasinet*, januar 2019 – artikel om Norge som kolonimagt af Fartein Horgar; *Magasinet* marts 2019 – interview med Fartein Horgar.

hvor der skal opkøbes slaver. Benjamin kommer med, og hele historien udvikler sig på den måde, at han bliver en del af pirat-besætningen, som rummer alle mulige forskellige typer af mange nationaliteter. En af de mere interessante af slagsen er en dansker ved navn Mich Vraa³, som er én af de pirater, Benjamin knytter sig til.

Rejsen har stort set de elementer, der skal til for at bogen kan kaldes en pirathistorie (evt. med mange elementer af søøver-historie), men Horgars mission er at lade Benjamin, som er en klog og lærenem type, reflektere over de mange facetter, som et slavebundet liv og samfund indebærer. Den tids opfattelse af sorte mennesker kommer til overflod frem i bogen, og udstiller Benjamins dilemma som selv værende sort, tidligere slave, og nu en del af et system, der foretager sig noget af det grusomste man kan tænke sig over for andre mennesker. Og med allehånde begrundelser for forsvarligheden og rigtigheden heraf, og hvor selv det kristne budskab tages i anvendelse for at forsvare brugen af slaveri.

For, som det citeres et sted i bogen: "negrenes svarte hud gjenspejle et svart sjæl".

Piratskibets togt til Guldkysten for at finde/købe slaver, der kunne bringes til Vestindien og evt. Europa er for så vidt kendt stof for dem som måtte have interesseret sig for og læst om Trekants-

handelen, hvor millioner af sorte blev sejlet over Atlanterhavet under forhold, hvis lige man kun kan forestille sig, hvis man tænker nazisternes dødslejre Auschwitz, Treblinka m.fl. ind i fortællingen.

Og – antyder Horgar – skete den slavehandel, han skriver om, med assistance af guvernøren på fortet Christiansborg på Guldkysten – i 1839 – dvs. 36 år efter at slavehandel ikke længere var tilladt fra danske etableringer og på danske skibe. Historikere har forskellige tal på, hvor mange afrikanere, der blev transporteret til den nye verden. Tallet 11 millioner er et af de hyppigst nævnte. Men et andet tal – skræmmende

3. Historiens virkelige Mich Vraa er nu ikke så gammel som romanens og mig bekendt heller ikke pirat! Mich Vraa er nutidig forfatter, som er kendt af de fleste i Dansk Vestindisk Selskab for hans trilogi om Dansk Vestindien med titlerne: Haabet (2016), Peters Kærlighed" (2017) og "Faith" (2018), udgivet hos Lindhardt & Ringhof, og omtalt i Magasinet samt ved forfatterforedrag.

blandt skræmmende tal – kalkulerer med, at 2 millioner afrikanere blev ført som slaver vestpå efter at slavehandel var blevet forbudt. Man har viden om slavetransporter foretaget helt op til 1870!

Og for at vi ikke skal tro, at slavehandel var noget, der foregik langt fra vores nordlige breddegrader, leverer Sweet Rosie også slaver i København; og senere undervejs til Caribien erobrer man et spansk slaveskib – brigantinen "La Sagrada Virgin de Catania" – fyldt med slaver; Sweet Rosie abandonneres og rejsen fortsætter med "jomfruen" videre til Dansk Vestindien, hvor slaverne afsættes, uden at myndighederne griber ind.

I bogen optræder historiske personer som generalguvernør Peter von Scholten, kaptajn Carl Irminger, guvernør Peter Oxholm, og guvernør Johannes Søbøtker; danskere som spillede en stor rolle, bl.a. i forbindelse med uroen og ophævelsen af slaveriet i 1848. Bogens handling på øerne foregår i et miljø, som er genkendeligt for de, der har blot en smule kendskab til den dansk-norske kolonihistorie. Og her placerer Horgars 4 bøger om dansk-norsk Vestindien sig i en kategori med omfattende konkurrence. Der er et utal af forfattere – hovedsagelig danske, norske,

britiske og amerikanske, der har anvendt øernes dramatiske historie, smukke natur, og egenartede kultur enten som bagtæppe til en historie eller som værkets egentlige raison d'être.

Det, der i denne sammenhæng gør Horgars "Benjamins Reise" – og de 3 øvrige indtil nu udkomne bøger i hans Vestindienkvintet – interessante er, at de(n) er indsat i en norsk historisk kontekst med et tema – var Norge en kolonimagt? – som ikke hidtil har været dyrket særligt meget, og i hvert fald ikke i Danmark. Og dermed kan man måske lidt frækt anføre, at Horgar og andre norske forfattere med samme tema⁴ bidrager til at få Norge og nordmænd fedtet ind i den skyld og skam, som vi bærer rundt med eller burde bære rundt med som danskere, når vi tænker på denne grumme del af historien. I modsætning til vikingetiden er slavehandelstiden ikke noget at være stolt af.

Fartein Horgars bog kan anbefales⁵.

4. Se bl.a. Tore L. Nilsen "Blant Slaver og Sjørøvere – en Bergenskipperes Forunderlige Skjebne" – anmeldt i Magasinet, marts 2016.

5. Fartein Horgar. "Benjamins Reise", udgivet på H. Aschehoug & Co., Oslo, 2019. ISBN 978-82-03-36477-8. Sidetal: 399.

PETER VON SCHOLTEN – BILLEDIG TALT

Peter von Scholten er den person i den dansk-vestindiske historie, vi ved mest om, og adskillige billeder af ham er kendt. Derfor er det alligevel interessant, at der eksisterer kunstneriske manifestationer af generalguvernøren, som ikke er eller har været almindeligt kendte.

Et sådant har vores medlem, Jens Villumsen, der i årenes løb har bidraget med interessante historier og jagttagelser til Magasinet, fundet. Billedet er gengivet på siden her.

Det er malet af maleren Friedrich Carl Gröger. Han var holstener, født 1766 i Plön og død 1838 i Hamburg. Gröger er udstillet på adskillige museer i Tyskland, og mange af hans malerier findes i private malerisamlinger. Således også dette.

Det er malet i 1814, da Peter von Scholten var 30 år gammel. Von Scholten fremstår som en ung og ambitiøs person. Der var endnu ikke generalguvernøraura omkring ham, ej heller afspejler billedet den trætte, syge pensionist, der forlod øerne efter egenhændigt at have frigivet slaverne i 1848.

1814 var imidlertid et interessant år for von Scholten. Under isvinteren isede han inde på Sprogø, bl.a. sammen med Kong Frederik 6. Selvom der ikke er håndfaste beviser, er det den almindelige antagelse, at Kongen og von Scholten under de mange dages ophold på øen indgik en aftale, som skulle få stor indflydelse på von Scholtens karriere i Vestindien, og samtidig løse et forsørgelsesproblem for Kongens ekstramaritale forbindelser.

Privateje

Disse begivenheder er formentlig baggrunden for maleriet og årsagen til, at von Scholten ser så målbevidst og fortrøstningsfuld ud i Gröger's gengivelse.

Michael Keldsen

IN SEARCH OF IDENTITY – 100-ÅRETS KULTURARVSPROJEKT PÅ DE VESTINDISKE ØER

Det startede egentlig med en almindelig studierejse, arrangeret af bygningsfredningsforeningen Historiske Huse, i foråret 2016. Programmet var veltilrettelagt, særligt på baggrund af arkitekt Ulla Lunns store kendskab, indsigt og passion for øernes historie og kulturarv.

*Af Bo Manderup
Jensen*

Det blev en rigtig spændende og berigende tur, ikke mindst de personlige møder med fremtrædende personligheder. Særlig én person, nemlig USVI-senator Myron D. Jackson, skulle komme til at spille en stor rolle i det, der efterfølgende blev til et kulturarvsprojekt.

Stærkt inspireret af Ulla Lunn og formanden for Historiske Huse Birthe Luel, var vi en række deltagere der satte os sammen med det formål at undersøge, hvordan et samarbejde om bevarelse og restaurering af den enestående vestindiske/danske bygningskulturarv kunne etableres.

2017 markerede som bekendt 100-året for Danmarks salg af de vestindiske øer til USA. Anledningen blev brugt til at etablere "The Centennial Legacy Project – In Search of Identity" i et samarbejde mellem Historiske

Huse, repræsentanter for den vestindiske regering og lokale ildsjæle på St. Thomas og St. Croix samt arkitektskolerne i København og Aarhus.

Den omfattende danske bygningsarv på de tidligere danske øer i Caribien er et vidnesbyrd om vores fælles historie og et fornemt udtryk for traditionel bygningskultur og håndværk. Mange års dårlig vedligeholdelse og naturens luner betyder desværre, at denne unikke bygningsarv er ved at forgå.

Med udgangspunkt i restaurering og indretning til nye funktioner, er det projektets mål at bevare bygningsarven, bidrage til en udvikling af kulturarvsturismen på øerne og give danskere og vestindere et bedre kendskab til hinanden og vores fælles historie. Samtidig håber vi, at projektet kan skabe grundlag for et tættere samarbejde mellem Danmark og USVI om uddannelse, kultur og økonomi.

Arkitektskolerne i København og Aarhus bidrager, sammen med lokale arkitekter, med uvurderlig faglig indsigt og viden. To hold sidste-års studerende var i 2017 på en måneds arbejdsophold på øerne, hvor der blev opmålt og efterfølgende skitseret forslag til, hvordan den nødvendige restaurering og transformation af bygningerne kan gennemføres.

To ikoniske bygninger vil blive restaureret og nyindrettet til at huse nye funktioner. Det tidligere danske militærhospital i Charlotte Amalie på St. Thomas, nu Jarvis School, vil huse et Cultural Heritage Center og øernes første "nationalmuseum". Den tidligere danske kaserne i Christiansted på St. Croix vil blive indrettet til et Academy of Architecture, Crafts and Built Heritage med undervis-

MARINE HOSPITAL St. THOMAS, D.W.I.

Photo. by A. Giglioli.

Mere end 100 år gammelt postkort af militærhospitalet, der senere blev til Jarvis School, opkaldt efter den fremsynede skolemand J. Antonio Jarvis (1901-1963)

ningsaktiviteter og udveksling mellem øerne og de danske arkitektskoler i København og Aarhus.

Det samlede beløb for restaurering og nyindretning af de to bygningskomplekser er estimeret til ca. 20 millioner USD. Vi forventer at rejse halvdelen heraf i Danmark og den anden halvdel på øerne og i USA gennem private fonde og offentlige midler.

For at sikre fremtiden for projekterne er der udarbejdet en detaljeret forretningsplan der beskriver, hvorledes en bæredygtig drift kan etableres sammen med de lokale myndigheder og University of Virgin Islands.

"In Search of Identity" nyder både folkelig og politisk opbakning. Gennem flere borgermøder i Charlotte Amalie og Christiansted er projekterne blevet diskuteret og konkretiseret. Begge projekter er integrerede i byudviklingsplanerne for de to byer. Den politiske opbakning er stor med både senatsformanden og guvernørens, og dermed lokalregeringens, støtte.

Til at forestå projektets realisering er der etableret en juridisk struktur, en non-profit organisation, på øerne med en bestyrelse og et Advisory Board på både St. Thomas og St. Croix. Projektets grundfinansiering er tilvejebragt af Historiske Huse, den danske regering og regeringen på de vestindiske øer. Fra dansk side deltager Birthe Iuel, Michael Keldsen og undertegnede i bestyrelsen.

En projektgruppe med bl.a. Ulla Lunn samt Arne Høi og Mogens Morgen fra arkitekt-skolen i København og Aarhus sikrer en høj, faglig ekspertise.

Arbejdet skrider fremad, omend betydeligt langsommere end både den vestindiske og danske side kunne ønske sig. Ikke mindst kom der to voldsomme orkaner "i vejen" i efteråret 2018. Det betød store ødelæggelser og skader. Helt naturligt medførte dette, at fokus på øerne siden har været at få retableteret bygningerne og infrastruktur som hospitaler, skoler og andre offentlige bygninger. Samtidig blev en ny guvernør indsat i januar 2019 og dermed en ny regering på øerne, der har skulle finde sine ben.

Ved indgangen til 2020 ser det umiddelbart ud til, at projektet på St. Croix er lidt længere fremme end tilfældet er på St. Thomas. Det skyldes ikke mindst, at den dedikerede ildsjæl Mary Dema har overtaget formandsposten for bestyrelsen for the Academy of Architecture, Crafts and Built Heritage. Hun er utrættelig, sammen med arkitekt Gerville Larsen og Monica Marin, i forsøget på at skaffe finansiering til projektet. På St. Thomas er det især Nadine Marchena Kean og Myron D. Jackson der er i front.

Når finansieringen er på plads, forventer bestyrelsen, at bygningerne kan tages i brug til deres nye formål i løbet af 2-3 år.

FORELÆSNINGER MED ULLA LUNN

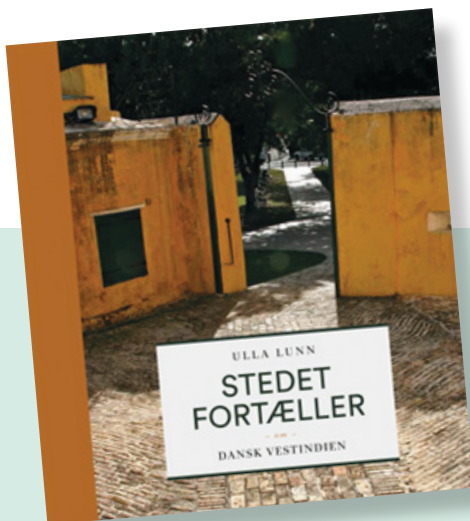
Arkitekt Ulla Lunn holder tre forelæsninger i marts 2020 om det tidligere Dansk Vestindien og dens arkitektur, det landskab og den natur man kan opleve i dag. Det er godt at have en læsebrille til, hvad man faktisk kan opleve. Den vil Ulla Lunn give.

Ulla Lunn har været på øerne 17 gange og skrevet bogen "Stedet Fortæller om Dansk Vestindien", og den engelske udgave, "When Architecture Tells the Story of the Virgin Islands of US".

Hun har givet vores tidligere medborgere deres arkitektur-historie "tilbage" og sat gang i et fagligt samarbejde om bevaring af arkitektur og håndværkets kultur på øerne.

Hendes vinkel er, at man ikke kan opleve eller endog holde af dette sted bare for dets skønhed. Man skal forstå, hvad man kan aflæse af arkitektur og landskaber på baggrund af den særlige sammenhæng til slaveriets historie og den afro-caribiske befolknings tilhørsforhold.

Gennem tre forelæsninger på Folkeuniversitetet fortæller hun om byerne og trossamfundene, plantagerne og landskabet og magtens bygninger.

Se nærmere på dette link:

<https://fauu.dk/emdrup/program/kunst-arkitektur-og-design/dansk-vestindien-historien-og-arkitekturen-2012-222>

Kontakt: Ulla Lunn, tlf. 26 15 77 27 eller e-mail: ulla_lunn@yahoo.dk

Samme forelæsningsrække gennemføres i Aarhus tre mandage i september 2020.

NYT ARKIV

Den 1. december kunne Selskabet tage nyt lokale i brug til arkiv

Af bestyrelsesmedlem Ebbe Tor Andersen

Gennem de seneste 5-6 år har vi benyttet et lille lokale i en industribygning i Københavns Sydhavn, men blev i sommer varslet opsigelse, fordi ejendommen skulle renoveres.

Lokalet var ikke stort og adgangen til lokalet var dårlig. Dertil kom, at det lå fjernt fra alfarvej. Men det løste dog sin opgave om end, der var trangt.

Med opsigelsen måtte vi finde på en løsning. Tidligere har vi i medlemsblade og på generalforsamlinger efterlyst et egnet lokale, som vi ville kunne betale. Erfaringen viste, at den løsning kunne vi ikke satse på, og vi begyndte derfor at se på mulighederne for at leje os ind i et af de mange lagerhoteller.

Vi fandt et firma på Amager Landevej, hvor vi kunne leje et opvarmet lokale på 8 m², med lys og med overvågning. Så den 1. december kunne vi flytte arkivet fra Sydhavnen til Amager Landevej 171 i Tårnby.

Arkivet synes måske ikke af så meget, men 10 indkøbte flyttekasser måtte suppleres med 15. Vi valgte at hyre et flyttefirma til tage sig af flytningen, men vi, Gerda Brown, Lars Hven og undertegnede, pakkede selv hele arkivet ned og satte alt frem på etagen i industribygningen, så flyttefirmaet "bare" skulle bære det hele ned og køre det til Amager. Og det var ikke "bare", for det var noget af en opgave, og den havde vi altså valgt at betale os fra.

I dag på årets sidste dag er status så, at det hele er pakket ud og en stor del af indholdet

sat på plads. Tilbage er at få det placeret logisk i det nye arkiv.

Når man sådan går og sætter tingene på plads kan man da ikke lade være med at kigge i kasserne. "Hvad mon det er for noget, det her" osv. Jeg stødte på en del bøger, som selskabet har fået doneret gennem tiden, og det slog mig: "Hvordan kan medlemmerne få gavn af alle de bøger". Synd, at bøgerne jo bare står der til ingen verdens nytte, så det ville da være fint, om medlemmerne kunne få lidt glæde af det. Forstås: Udlån.

Det er en svær sag, men er da noget jeg vil arbejde videre på, så al den information og viden, der gemmer sig på arkivet kan komme medlemmerne til gavn.

Hvorom alt er. Vi har fået et nyt (flot) arkiv i gode omgivelser, hvor vi tilmed har adgang til flot mødelokale og cafemiljø. Henvendelse om adgang til Ebbe Tor Andersen.

ORIENTERING FRA KASSEREREN

Medlemskontingent – kalenderåret 2020

På generalforsamlingen den 23. oktober 2019 blev der vedtaget uændret kontingent pr. husstand, således:

- 300 kr., hvis medlemsbladet ønskes leveret med posten.
- 260 kr., hvis medlemsbladet alene ønskes elektronisk.

Betaling:

1. Ved overførsel via netbank til Selskabets konto i Lån&Spar Bank, reg.nr. 0400, konto nr. 1170079724.
Ved indbetaling fra udlandet benyttes IBAN-nr. DK2004001170079724 og BIC-kode LOSADKKK.
2. Som e-pay ved indbetaling via Selskabets hjemmeside www.dwis.dk/arrangementer.
Vælg "Kontingent for 2020 (fornyelse af medlemskab)"
3. MobilePay til 65692 Dansk Vestindisk Selskab og anfør "Kontingent" i informationsfeltet.

PS! Tak til alle de, der allerede har betalt kontingent for 2020.

Et særligt bidrag eller donation modtages med TAK som nævnt i formandens jule- og nytårshilsen.

Der udsendes **ikke** særskilt indbetalingskort til opkrævning af kontingent – portobesparende.

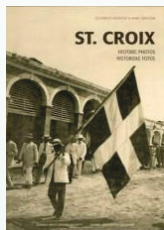
Der vil også blive udsendt en nyhedsmail med opfordring til fornyelse af kontingentet

Bedes indbetalt senest den 15. februar 2020.

Hans Jørgen N. Laursen
Kasserer

BOGUDSALG I DVS

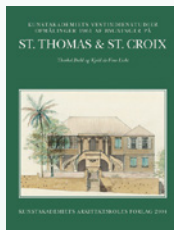
Vi giver 25%
i rabat ved køb af
Dansk Vestindisk
Selskabs bøger
til og med den
31. marts 2020.

Historiske fotos, St. Croix

Anne Walbom og
Elisabeth "Betsy"
Rezende

200 kr. > Nu 150 kr.

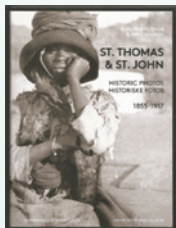

Kunstkademiets Vestindienstudier. Opmålinger 1961 af bygninger på St. Thomas og St. Croix

Findes i en dansk
og engelsk sproget udgave.

Thorkel Dahl og Kjeld de Fine Licht

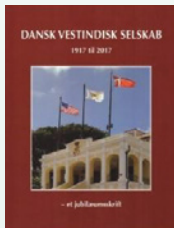
200 kr. > Nu 150 kr.

Historiske fotos, St. Thomas & St. John 1855-1917

Anne Walbom og
Elisabeth "Betsy"
Rezende

200 kr. > Nu 150 kr.

Dansk Vestindisk Selskab 1917 til 2017

Jubilæumsskrift

Xenia Wieth

100 kr. > Nu 75 kr.

I orkanens øje

Beretninger fra Orlogsskibet
Valkyriens togt
til Dansk Vestindien
1915-1917

Signe Trolle Gronemann
og Rikke Vindberg

200 kr. > Nu 150 kr.

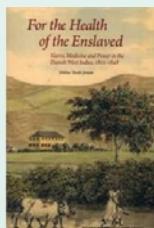

Slavernes Slægt

Denne bog er udgivet i tilknytning til
TV-serien Slavernes slægt, sendt på
DR TV i 2004. Bogen er udgivet i 2008
– 304 sider. I bogen om slavernes
familier træder efterkommere frem
med slægternes fantastiske historie,
og der åbenbares en perlerække af
fortællinger fulde af menneskeligt
drama, lidelse, livsvilje og eftertanke.

Alex Frank Larsen

200 kr. > Nu 150 kr.

For the Health of the Enslaved

Engelsk sproget udgave

Niklas Thode Jensen

200 kr. > Nu 150 kr.

Slavernes Slægt / Slaves in our Family

To DVD'er med fire TV-
dokumentarudsendelser af
Alex Frank Larsen tidligere
udsendt af DR TV i 2004.

Fås i både dansk og
engelsk sproget udgave.
Prisen er pr. sæt.

300 kr. > Nu 225 kr.

Bestil bøgerne på www.dwis.dk/eshop og
anvend rabatkode "2020" eller send en mail
med bestillingen til bogsalg@dwis.dk, og du får
en faktura sammen med bogforsendelsen.

BESTYRELSE OG KONTAKTINFO

FORMAND

Lars Hven Troelsen
formanden@dwis.dk
hven@oncable.dk
T 22 65 79 68

NÆSTFORMAND

Ebbe Tor Andersen
ebbe.tor@hotmail.com
T 24 79 36 65

MEDLEMSBLAD

Michael Keldsen
medlemsbladet@dwis.dk
T 20 16 20 92

BESTYRELSESMEDELM

Anne Walbom
walbomanne@gmail.com
T 23 74 92 20

BESTYRELSESMEDELM

Dorte Paaske
dortepaaske1@gmail.com
T 21 43 20 21

BESTYRELSESMEDELM

Kasper Nygaard Jensen
kaspnj@hotmail.com
T 26 37 50 97

BESTYRELSESMEDELM

Gerda Brown Jensen
moedeudvalget@dwis.dk
T 60 41 06 22

BESTYRELSESMEDELM

Torben Jero
jeroe@dwis.dk
T 30 11 72 43

BESTYRELSESMEDELM

Anna Monica Villa
annamonic@gmail.com
T 28 78 18 61
T +1 340 642 6756

KASSERER

Hans Jørgen N. Laursen
needenskov@gmail.com
T 29 12 95 07

BANKFORBINDELSE

Lån & Spar Bank
Reg. nr. 0400
Konto nr. 1170079724
IBAN-nr . DK2004001170079724,
BIC-kode LOSADKKK

UDVALGENE...

MØDEUDVALG

Gerda Brown Jensen
moedeudvalget@dwis.dk
T 60 41 06 22
Torben Jerø
T 30 11 72 43
Uden for bestyrelsen:
John Brown

FESTIVALUDVALG

festivaludvalget@dwis.dk
Anne Walbom, Gerda Brown
og Mai-Britt Anthony Sparholt

KULTURHISTORISK UDVALG

Anne Walbom
kulturudvalget@dwis.dk
Michael Keldsen
Therese Leonhardt Hjorth
Kasper Nygaard Jensen
Uden for bestyrelsen:
Jonas Møller Pedersen
Vibe Maria Martens og
Aske Stick

SELSKABETS KONTAKTPERSONER

Fyn

Jens Benoni Willumsen
T 65 90 18 12
jens.benoni@privat.dk

Syddjylland

Peter Rastrup
T 61 50 06 14
peter@rastrup.net

Nord- og Midtjylland

Edith Christiansen
T 75 64 12 88
edith.koester@stofanet.dk

**Afsender: Dansk Vestindisk Selskab
Ebbe Tor Andersen · Thimandsvænget 5 · 2791 Dragør**

**Eftersendes ikke ved vedvarende adresseændring,
men tilbagesendes med oplysning om ny adresse.**

The Jarvis School Project

Læs artikel
side 24

